

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

КАФЕДРА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ  
АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ РОБІТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Національного університету  
цивільного захисту України

  
Володимир САДКОВИЙ  
(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

"26" 09 2019 р.

ПРОГРАМА

навчальної практики здобувачів вищої освіти 3 курсу  
на посаді командира рятувального відділення підрозділу ОРС ЦЗ ДСНС  
циклу професійної (вибіркової) підготовки  
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти  
галузь знань 26 «Цивільна безпека»  
спеціальність 263 «Цивільна безпека»  
за освітньо-професійною (освітньо-науковою) програмою  
«Цивільний захист»

Розробники програми:

Начальник кафедри Віталій СОБИНА, кандидат технічних наук, доцент.

Заступник начальника кафедри Дмитро ТАРАДУДА, кандидат технічних наук.

Викладач кафедри Ігор НЕКЛОНСЬКИЙ, кандидат військових наук.

Рецензент: начальник Управління реагування на надзвичайні ситуації  
ГУ ДСНС у Харківській області полковник служби ЦЗ Євген ТУНІК.

Рекомендовано кафедрою організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт

(назва кафедри)

Протокол від « 27 » 08 2019 року № 1

Начальник (завідувач) кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт

(назва кафедри)

\_\_\_\_\_  
(підпис) Віталій СОБИНА  
(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

« 27 » 08 2019 року

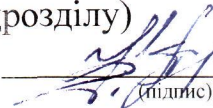
Рекомендовано вченою радою факультету (підрозділу) цивільного захисту

(назва факультету/підрозділу)

Протокол від « 27 » 08 2019 року № 11

Голова вченої ради факультету (підрозділу)

Факультет цивільного захисту  
(назва факультету/підрозділу)

  
(підпис)

Микола УДЯНСЬКИЙ  
(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

« 27 » 08 2019 року

Схвалено вченою радою НУЦЗ України

Протокол від « 26 » 09 2019 року № 1

## **1. Мета та завдання навчальної практики**

1.1. Навчальна практика здобувачів вищої освіти у підрозділах ДСНС є складовою частиною процесу підготовки спеціалістів, обов'язковим компонентом освітньої програми для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 263 «Цивільна безпека».

1.2. Навчальна практика має за мету:

- закріплення і вдосконалення одержаних здобувачами вищої освіти теоретичних знань;
- формування у здобувачів вищої освіти професійних вмінь та навичок для виконання майбутніх посадових обов'язків;
- виховання потреб до систематичного оновлення своїх знань та творчого використання їх в практичній діяльності;
- збір і узагальнення здобувачами вищої освіти інформації про роботу підрозділів ДСНС з метою її використання в навчальному процесі;
- прищеплення здобувачам вищої освіти інтересу до вибраної спеціальності робітника ДСНС;
- глибоке і всебічне вивчення ділових та моральних якостей здобувачів вищої освіти для більш доцільного їх використання на службі.

## **2. Організація проведення навчальної практики**

2.1. Відповідальність за організацію і проведення практичної підготовки курсантів, контроль за її проходженням покладається на керівництво університету та відповідальних осіб територіальних органів управління та підрозділів ДСНС, а за навчально-методичне керівництво та забезпечення виконання програм практики – на відповідні кафедри університету.

2.2. У роботі з питань організації і проведення навчальної практики університету та базові органи управління та підрозділи ДСНС керуються положеннями розділу 3 наказу МНС України № 461 від 01.12.2003 р.

2.3. Навчальна практика курсантів проводиться в територіальних підрозділах ДСНС, які визначаються наказами по головних управліннях (управліннях) ДСНС, на посаді командира рятувального відділення АРЧ АРЗ СП, командира рятувального відділення ДПРЧ, ДПРП.

2.4. Навчальна практика на посадах командира рятувального відділення проводиться протягом двох тижнів.

2.5. Режим роботи курсантів в період проходження навчальної практики доба чергування, доба відпочинку та доба підготовки до чергування .

2.6. Під час виїзду на ліквідацію надзвичайних ситуацій курсантам забороняється працювати на висотах, в ізолюючих протигазках, механізованим ручним пожежним та аварійно-рятувальним обладнанням.

2.7. Начальники головних управлінь (управлінь) ДСНС в областях, де проводиться навчальна практика, несуть відповідальність за якість організації її проведення і зобов'язані:

- визначити конкретні підрозділи та забезпечити створення належних

умов для проведення навчальної практики;

- призначити наказом керівниками практики найбільш підготовлених працівників (начальників підрозділів), які мають відповідний кваліфікаційний рівень і достатній практичний досвід, а також безпосередніх керівників навчальної практики за поданням начальників підрозділів;

- організувати своєчасне оформлення і видачу курсантам на період навчальної практики вкладишів до посвідчення особи, що підтверджують виконання ними обов'язків на конкретній посаді (додаток №4);

- провести нараду з керівниками навчальної практики і курсантами перед початком практики та організувати прийняття звіту після закінчення практики;

- здійснювати постійний контроль за організацією проведення навчальної практики в територіальних підрозділах, узагальнювати та аналізувати результати, розробляти рекомендації щодо вдосконалення, підбивати підсумки та оформляти результати навчальної практики наказом, копію якого направляти до університету.

2.8. Начальники територіальних підрозділів несуть відповідальність за організацію роботи курсантів безпосередньо на посадах і зобов'язані:

- здійснювати підбір безпосередніх керівників навчальної практики (досвідчених працівників територіального підрозділу) і надавати їх кандидатури до ГУ(У) ДСНС області для оформлення відповідним наказом;

- забезпечити виконання програми, індивідуальних планів практики в повному обсязі та контроль за якістю виконання доручених завдань;

- встановити режим роботи курсантів:

- представити курсантів особовому складу підрозділу, роз'яснити їх повний статус;

- проводити виховну роботу з курсантами.

- забезпечити практикантів необхідними житлово-побутовими умовами (надання, по можливості, безкоштовного житла, медичного обслуговування, умов для харчування), а також робочими місцями, необхідним майном, службовими бланками, літературою тощо;

- спрямовувати роботу безпосередніх керівників навчальної практики на якісне виконання курсантами програми;

- аналізувати роботу курсантів та надавати їм допомогу в успішному виконанні програми навчальної практики;

- узагальнити підсумки навчальної практики і надіслати звіт (з виставленням оцінки та завіренням його гербовою печаткою) в ГУ ДСНС області;

- затвердити характеристику на практиканта з виставленням оцінки та завіреним її гербовою печаткою.

***Обов'язково звіт затверджується начальником територіального органу управління ОРС ЦЗ ДСНС виставляється оцінка за переддипломну практику (стажування) на посаді і скріплюється печаткою відповідного підрозділу ОРС ЦЗ ДСНС.***

***При оформленні звітної документації вираз «здобувач вищої освіти»***

*замінюється на «курсант» або «студент».*

2.9. Проходження навчальної практики здійснюється за індивідуальним планом, що розробляється курсантом згідно з програмою та планом роботи підрозділу під керівництвом безпосереднього керівника і затверджується начальником підрозділу, яка скріплюється печаткою.

2.10. Основними формами виконання програми навчальної практики є безпосереднє ознайомлення курсанта з функціональних обов'язками рятувальника та командира рятувального відділення територіального підрозділу та виконання індивідуальних завдань, які видаються курсантам з метою прищеплення їм практичних навичок в займаних посадах.

2.11. Протягом навчальної практики кожний курсант веде щоденник. В щоденник записуються керівні документи, які вивчав, відомості про гарнізон чи територіальний підрозділ ДСНС, структуру та організацію роботи, та інші відомості, які за вимогами розділу 5 програми, необхідно занотувати. За відсутністю щоденника проходження навчальної практики не зараховується.

2.12. Контроль, аналіз та узагальнення роботи курсантів здійснюють начальники відповідних органів управління ГУ(У) ДСНС в областях, безпосередні керівники практики, викладачі-куратори університету.

2.13. На час проведення навчальної практики курсанти підпорядковуються начальнику територіального підрозділу, який на цей період є для них прямим начальником.

### **3. Обов'язки та права здобувачів вищої освіти**

#### **3.1. Здобувачі вищої освіти зобов'язані:**

3.1.1. Згідно з Програмою і планом роботи підрозділу скласти індивідуальний план роботи на період навчальної практики в посаді, затвердити його у начальника підрозділу ДСНС.

3.1.2. Відпрацювати зміст Програми і виконати індивідуальний план в повному обсязі і в установлені терміни.

3.1.3. Дотримуватись розпорядку дня, встановленого в підрозділі ДСНС України, правил етикету та положень Статуту університету.

3.1.4. Проявляти пильність, організованість, ініціативу. Неухильно дотримуватися Конституції України та Законів України.

3.1.5. Практично закріпити теоретичні положення вимог наказів, інструкцій та інших нормативних документів, які стосуються діяльності ДСНС. Вивчити передовий досвід і практику роботи підрозділів ОРС ЦЗ.

3.1.6. Ретельно готуватися до виконання завдань, передбачених Програмою та індивідуальним планом роботи, до складання заліків за результатами навчальної практики.

3.1.7. Брати участь у громадському житті колективу підрозділу, соціально-гуманітарній роботі, заняттях з службової підготовки та в роботі службових нарад.

3.1.8. Під час роботи, в побуті та громадських місцях додержуватися вимог охорони праці та пожежної безпеки.

3.1.9. Щоденно вести облік проведених заходів у щоденнику

навчальної практики. (додаток 2). Щоденник навчальної практики призначено для проведення поточних записів, під час проходження навчальної практики, щодо набутих вмінь та навичок при виконанні запланованої роботи, оцінки результатів навчальної практики. Щоденник заповнюється здобувачем вищої освіти особисто під час проходження навчальної практики.

3.1.10. За результатами навчальної практики скласти звіт про проведену роботу та затвердити його у начальника підрозділу ДСНС.

3.1.11. Один раз на три дні доповідати про хід проходження навчальної практики відповідальному керівнику від університету.

### **3.2. Здобувачі вищої освіти мають право:**

3.2.1. Знайомитися з усіма службовими документами в обсязі завдання, передбаченого Програмою, та індивідуальним планом роботи.

3.2.2. Складати від свого імені, за дорученням керівника навчальної практики, службові документи за посадою, на якій проводиться навчальної практики.

3.2.3. Користуватися технічними та іншими засобами, нормативною літературою та документами, які є в підрозділі ДСНС.

3.2.4. Подавати керівнику навчальної практики та відповідальному керівнику навчальної практики від університету свої пропозиції щодо покращення організації та проведення навчальної практики, а також діяльності підрозділів ДСНС.

3.2.5. Вільний час використовувати для відпочинку, підготовки до занять, виконання завдання Програми та індивідуального плану. Конкретний режим праці та відпочинку узгоджується з керівництвом підрозділу.

3.2.6. Заохочуватись правами начальників підрозділів ДСНС усіх рівнів за зразкове виконання посадових обов'язків.

### **3.3. Здобувачу вищої освіти забороняється:**

3.3.1. Здійснювати управління транспортними засобами, користуватися вогнепальною зброєю.

3.3.2. Без службової необхідності та дозволу керівника навчальної практики відлучатися за межі міста, в якому проводиться навчальна практика.

3.3.3. Вживати алкогольні напої та наркотичні речовини, купатися в річках та водоймищах.

#### 4. Зміст програми навчальної практики

№ з/п.	Заходи для виконання	Звітний матеріал
1	2	3
1	<b>Ознайомитись з:</b>	
1.1.	Обов'язками командира рятувального відділення при організації служби чергової зміни (караулу) та при веденні оперативних дій	Занотувати у щоденнику
1.2.	Розподілу обов'язків між особовим складом чергових караулів аварійно (пожежно)-рятувальної частини.	Занотувати у щоденнику
1.3.	Організацією служби добового наряду чергових караулів.	Занотувати у щоденнику
1.4.	Документами служби чергової зміни (караулу).	Занотувати у щоденнику
1.5.	Плануванням роботи чергових змін (караулів) щодо виконання функціональних обов'язків та планових заходів пожежно-рятувальної частини.	Занотувати у щоденнику
1.6.	Організацією професійної підготовки командира рятувального відділення та порядком підготовки до проведення занять з особовим складом відділення.	Занотувати у щоденнику
1.7.	Підготовкою, порядком допуску та правилами роботи з ручним механізованим пожежним та аварійно-рятувальним обладнанням.	Занотувати у щоденнику
1.8.	Порядком підведення підсумків з службової підготовки відділення за навчальний рік.	Занотувати у щоденнику
1.9.	Порядком виїзду та участю особового складу відділення при ліквідації надзвичайних ситуацій які не пов'язані з гасінням пожеж.	Занотувати у щоденнику
1.10.	Організацією дій особового складу відділення при отриманні сигналів цивільної оборони.	Занотувати у щоденнику
1.11.	Організацією роботи по ремонту та обслуговуванню пожежних рукавів, контролю за технічним станом вододжерел, випробуванням та ремонтом пожежного та аварійно-рятувального обладнання, технічним обслуговуванням пожежної та аварійно-рятувальної техніки.	Занотувати у щоденнику
1.12.	Формами та методами виховної роботи з особовим складом відділення, порядком примінення дисциплінарних прав.	Занотувати у щоденнику
2.	<b>Взяти участь:</b>	
2.1.	У гасінні пожеж та ліквідації надзвичайних ситуацій в період проходження навчальної практики, керівництві відділення при виконанні оперативної задачі.	Оцінка в щоденнику
2.2.	У розборі дій особового складу під час гасіння пожеж та ліквідації надзвичайних ситуацій.	Оцінка в щоденнику

2.3.	Відпрацюванні планів та карток пожежогасіння за графіком відпрацювання.	
2.4.	У обслуговуванні і ремонті пожежно-технічного та аварійно-рятувального обладнання, пожежних рукавів, заповненні звітної документації за завданням безпосереднього керівника.	Оцінка в щоденнику
2.5.	У перевірках технічного стану джерел протипожежного водопостачання в районі виїзду пожежно-рятувальної частини.	Оцінка в щоденнику
2.6.	У проведенні технічного обслуговування пожежної та аварійно-рятувальної техніки	Оцінка в щоденнику
2.7.	Забезпеченні виконання заходів за підсумками проведення першого ступеня адміністративно-громадського контролю з безпеки праці пожежно-рятувальної частині.	Оцінка в щоденнику
2.8.	Проведенні інструктажу з безпеки праці з особовим складом відділення.	Оцінка в щоденнику
2.9.	У роботі громадських організацій підрозділу, випуску стінної газети, оперативного листка, спортивних та культурно масових заходах.	Копії заміток, Інші документи.
3.	<b>Провести:</b>	
3.1.	Заняття з особовим складом відділення за розкладом занять частини.	Оцінка в щоденнику
3.2.	Відпрацювання нормативів зі спеціальної підготовки особовим складом відділення за графіком відпрацювань.	Оцінка в щоденнику
3.3.	Перевірку несення служби особами внутрішнього наряду чергової зміни (караулу).	Оцінка в щоденнику
3.4.	Контроль перевірки особовим складом засобів органів дихання.	Оцінка в щоденнику
3.5.	Заходи індивідуальної і виховної роботи з особовим складом(у формі бесід, інформування тощо).	Оцінка в щоденнику
4.	<b>Розробити:</b>	
4.1.	Методичні розробки для проведення занять з особовим складом відділення з фізичної підготовки(загальної та спеціальної).	Мет. розробки
4.2.	Службову характеристику на одного з пожежних.	Копія характеристики
4.3.	План проведення співбесіди з особовим складом відділення.	Зразок документу.
5.	<b>Скласти:</b>	
5.1.	Рапорт про заохочення(покарання) особового складу відділення правами старшого керівника.	Зразок документу.



## **5. Підведення підсумків навчальної практики**

5.1. Наприкінці навчальної практики безпосередній керівник складає характеристику на здобувача вищої освіти в займаній посаді, яку підписує начальник підрозділу ДСНС України. *Підпис начальника підрозділу ДСНС скріплюється печаткою відповідного підрозділу ДСНС.*

В характеристиці необхідно відобразити: обсяг та якість виконання Програми навчальної практики, рівень підготовки здобувача вищої освіти до виконання посадових обов'язків та вміння реалізувати набуті теоретичні знання на практиці, навички здобувача вищої освіти складати службові документи, проводити соціально-гуманітарну роботу, особисті моральні якості, дисциплінованість, культурний рівень тощо. *Обов'язково виставляється оцінка за навчальну практику на посаді.*

5.2. За результатами навчальної практики здобувач вищої освіти складає звіт (додаток 4), в якому відображає питання:

- де, коли і на якій посаді проходив навчальної практики;
- відомості про виконання Програми навчальної практики;
- відомості про виконання індивідуальних завдань керівника навчальної практики;
- відомості про участь у соціально-гуманітарній, спортивно-масовій роботі та інших видах суспільного життя підрозділу ДСНС;
- пропозиції щодо покращення умов проходження навчальної практики та внесення змін у Програму.

*Звіт затверджується начальником територіального органу управління ДСНС і скріплюється печаткою відповідного підрозділу ДСНС.*

5.3. До звіту додається:

- індивідуальний план роботи з відмітками про виконання заходів;
- характеристика за період навчальної практики з оцінкою;
- щоденник з оцінками (підписами), затверджений начальником підрозділу ДСНС;
- копія посадових обов'язків за посадою навчальної практики;
- документи, що складені особисто під час навчальної практики.

*При оформленні звітної документації вираз «здобувач вищої освіти» замінюється на «курсант» або «студент».*

5.4. Після закінчення навчальної практики здобувачі вищої освіти складають залік комісії, яка призначається наказом начальника територіального органу управління ДСНС.

Комісія робить остаточний висновок про підсумки навчальної практики на підставі вивчення наданих здобувачем вищої освіти документів, характеристики з підрозділу ДСНС, повноти відповідей на поставлені питання та виставляє оцінку у звіті здобувача вищої освіти.

За підсумками роботи комісії видається наказ, який надсилається до університету разом з пропозиціями та зауваженнями з питань змісту Програми, організації навчальної практики та оцінкою рівня підготовки здобувачів вищої освіти.

5.5. Після прибуття в університет здобувачі вищої освіти складають залік. Для прийняття заліку наказом ректора створюється комісія, яка з

урахуванням оцінки територіального органу управління ДСНС виставляє загальну оцінку за навчальну практику.

5.6. Здобувачі вищої освіти, які не виконали Програму навчальної практики і одержали незадовільні оцінки та відгуки про роботу від територіальних органів управління ДСНС, до складання заліку за результатами навчальної практики в університеті та державної атестації за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти не допускаються і відраховуються з університету з видачею академічної довідки встановленого зразка.

5.7. Підсумки навчальної практики обговорюються на загальних зборах факультету.

**Розробники програми:**

Начальник кафедри  
кандидат технічних наук, доцент

Віталій СОБИНА

Заступник начальника кафедри  
кандидат технічних наук

Дмитро ТАРАДУДА

Викладач кафедри  
кандидат військових наук

Ігор НЕКЛОНСЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

\_\_\_\_\_

посада начальника підрозділу ДСНС

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

підпис

\_\_\_\_\_

ім'я, прізвище

”\_\_\_\_\_” \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

**ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН**  
 проходження навчальної практики  
 здобувачем вищої освіти \_\_\_\_ групи \_\_\_\_ -го курсу

\_\_\_\_\_

(назва навчального закладу)

\_\_\_\_\_

(прізвище, ім'я, по батькові)

№ з/п	Найменування заходів	Термін виконання	Відмітка про виконання
1.	Вивчити посадові інструкції посадових осіб підрозділу територіального органу ДСНС.	<i>дата</i>	<i>Виконано дата</i>
2.			
3.			

Згоден  
 Керівник навчальної практики

Здобувач вищої освіти

\_\_\_\_\_

Посада

\_\_\_\_\_

підпис

\_\_\_\_\_

ім'я, прізвище

\_\_\_\_\_

підпис

\_\_\_\_\_

ім'я, прізвище

## ЗАТВЕРДЖУЮ

\_\_\_\_\_

посада начальника підрозділу ДСНС

\_\_\_\_\_

підпис ім'я, прізвище

„\_\_\_” \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

## ЩОДЕННИК

проходження навчальної практики  
здобувачем вищої освіти \_\_\_\_\_ групи \_\_\_\_\_ -го курсу

\_\_\_\_\_

назва ВНЗ, підрозділ, посада, на якій проводиться навчальна практика

\_\_\_\_\_

прізвище, ім'я, по батькові

№ з/п	Заходи	Термін виконання	Відмітка про виконання	Оцінка	Підпис керівника навчальної практики
1	Вивчив посадові інструкції посадових осіб підрозділу територіального органу ДСНС.	<i>дата</i>	Виконано <i>дата</i> (Додається до звіту).		
2					
3					

Щоденник вів здобувач вищої освіти

\_\_\_\_\_

підпис

\_\_\_\_\_

прізвище, ім'я

Керівник навчальної практики

\_\_\_\_\_

посада

\_\_\_\_\_

підпис

\_\_\_\_\_

ім'я, прізвище

- Примітки.** 1. У щоденнику здобувач вищої освіти стисло відображає роботу, яку ним виконано протягом дня.  
2. У графі «Заходи» відображається стислий зміст вивченого матеріалу (документи служби, обов'язки посадових осіб, техногенно-екологічна характеристика району тощо).  
3. У щоденнику можуть бути відображені думки здобувача вищої освіти, які необхідно довести до відома керівництва підрозділу або ВНЗ з питань поліпшення організації та проведення навчальної практики, змісту навчання та навчальної практики.

ЗАТВЕРДЖУЮ

\_\_\_\_\_  
Начальник територіального органу управління ДСНС

\_\_\_\_\_  
підпис ім'я, прізвище

„\_\_\_” \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

*місце для печатки*

### З В І Т

про навчальну практику здобувача вищої освіти \_\_\_-го курсу

\_\_\_\_\_  
назва ВНЗ, підрозділ, посада, на якій проводиться навчальна практика

\_\_\_\_\_  
прізвище, ім'я, по батькові

У ньому містяться:

назва підрозділу, його коротка характеристика;  
підсумки виконання Програми (що конкретно зроблено, вивчено, узагальнено, відпрацьовано практично);

думки про організацію та результати практичної підготовки навчальної практики;  
висновки щодо позитивних моментів організації та проходження навчальної практики;

труднощі і недоліки, які були за період проходження практичної підготовки, прогалина у знаннях, отриманих під час навчання;

пропозиції щодо вдосконалення навчального процесу та покращання організації навчальної практики.

(Обсяг до 10 сторінок)

Зауваження викладачів та осіб, які перевіряють хід навчальної практики:

Склав здобувач вищої освіти

\_\_\_\_\_  
(підпис)

\_\_\_\_\_  
(ім'я, прізвище)

„\_\_\_” \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

Оцінка за п'ятибальною шкалою

\_\_\_\_\_  
(Посада керівника навчальної практики підрозділу ДСНС)

\_\_\_\_\_  
(підпис)

\_\_\_\_\_  
(ім'я, прізвище)

**ТИМЧАСОВЕ ПОСВІДЧЕННЯ № \_\_\_\_\_,**

Здобувач вищої освіти \_\_\_\_\_  
(прізвище, ім'я по батькові)

є стажистом на посаді \_\_\_\_\_  
(посада, підрозділ)

М.П.

Начальник \_\_\_\_\_  
(назва підрозділу)

\_\_\_\_\_ підпис

\_\_\_\_\_ ім'я, прізвище

“ “ \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

Дійсне до «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ року  
при пред'явленні паспорта

\_\_\_\_\_ особистий підпис

\_\_\_\_\_ П. І. Б.